Consideratien vande Vrede in Nederlandt ghe concipieert/ Anno 1608.

DOorloch nootlijck aenvaert/wert daerom gevoert/op hope datmen eyntlijck eenen goeden Vrede become.

De selve can getroffen werden/ten wedersijden/by Partijen door eene langduerige en costelijcke oorloge gevoert/ende de Conditien door tusschencommen van naburige Princen in billickheyt besproken/ de selve daer voren belovende/ connen gehouden werden.

Philippus/de tweede van dien naem/Coninc van Spaengien/die hem van syn Nederlanden ten hoochsten geoffenceert meynde/is der werelt overleden.

Philippus de derde/zijn Sone/ noyt vande selvige gehult of be-edicht/wert geacht billicker te sullen connen handelen mette vereenichde Provintien/door den Aertshertoge van Oostenrijck Albert/ende Clara Eugenia.

Gelijck een goede Vrede 'tmeeste goet is / so is een versierde Vrede 'tmeeste quaet.

Oorloge oock is geruster/dan een twijfelachtige ende twistige Vrede.

Tgelt wert door den vyere ofte toetsteen beproeft / een valsche vrede die can niet dā door het ontdecken des bedrochs / ende tverderf der bedroghenen ghe-probeert werden.

Is te mercken dat de vereenichde Provintien niet gheacht werden vanden Spaengiaert so vry in zijn Lant/ als de Coningen van Vranckrijck ende Engelant.

Noch dat sy de Coningen gelijck zijn in Authoriteyt/Macht/ ende vastheyt van Regieringhe.

Dat de Eertshertoghen twijfelachtige Acten geven / dat een Vassael synen Coninck niet verbint.

Dat de voorsz. Provintien/door noot/ of bedroch / als sy in rust zijn/teenigen tijden vanden Spaengiaert connen overvallen werden.

T'is niet waerschijnlick/dat een Machtich ende ambitieus Coninck/en een hovaerdich volck/die t'zijnen grooten costen de nabuerige Coninghen soeckt te

A verstoren/

verstooren/zijn recht verlaten sal/tegen de Provintien die door recht van erf-
fenis de syne vermeynt/sonder welcke/den Rijn ende Zee vry wesende/hy an-
dere Coningen niet en can beoorlogen.

Of syn wrake laten sal tegen die/welcke/als hy met een uterste ambitie tot
een Monarchie tendeerde/ hem den wech gesloten hebben/ in welcker oorlo-
ge hy boven de drie hondert duysent Soldaten/ende boven de 400. millioenen
Croonen schade gedaen heeft.

Of dat hy tot nadeel vande Spaensche Inquisitie de voorsz Provincien
vryheyt van Religie toe laten sal.

Hem is by het Constantische decreet toegelaten in allen occasien/ bedroch
eñ noot/syn belofte te breken/ sulcx eenige Spangiaerden hebben geschreven
int Jaer 1581. ende geconfereert.

Exempelen van ontrouwe zijn in die van Granaden/ eñ van Don Johan
van Oostenrijck inde Vrede van Gent.

Den Admirant van Arragon/ by syn antwoorde den Heken van Cranne-
rick gegeven/dat hy aen geen beloften gehouden was/ mocht hy slechts den
Coninck een dienst doen/bewijst watmen sulcke gelooven sal/ die gheconfir-
meert by den Confessionarisen/ende de absolutie gelovende/meer s'Conincx
Dienst achten/ dan hare ghegeven trouwe ofte eedt.

Alsomen van den Spangiaert niet bondichs verhopen mach/ so waer te
beduchten den Vrede te gedijen tot wisse schade.

Een Stadt den vyant de Oor biedende/ wert gelooft alreede gewonnen.

De swackste niet de sterckste vechtende/verliest gemeenlijck/ also ock de
eenvoudige verstaen niet des vyants list/noch hun perijckel.

Tgemeen volck door lange Oorloge vermoeyt/door vrede gelockt/sal veel
eer den vyant yet ongelijcx toestaen/dan weder tot de wapenen loopen: onse-
ker van haer gelegentheyt/ sal onbedachtelick betrouwen de naecte woorden
der gener welcke haer voorouderen mette uterste wreetheyt tot de wapenen
gedwongen hebben.

Is te considereren of nu den Spaengiaert oodtmoedich int handelen/ niet
hovaerdich werden sal/ bedriegende by interpellatie. Of niet de Raetslaghen
by velen gedelibereert/hen niet sullen bekent gemaeckt werden/ja oock eenige
by hen gewonnen ende gecorrumpeert/wech vlieden sullen?

Of niet tgemoet des volcx/afgekeert vande Oorloge/ de sorge huns selfs/
ende de gemeene Schatkiste niet minderen en sullen.

Den

Den Spaengiaert tzijne soeckende/sal zijn kist wt d'Indien vollen/ De vereenichde Provincien stil staende.

Der selver Inwoonders traech geworden zijnde / sullen vande Oorloghe verschricken.

Den Spaengiaert onder pretext van wtlantsche Oorloge/soude mogen de onvoorsichtighe ende onbereyde met Oorloge overvallen.

Alsmen dan toevlucht moet nemen aen wtheemsche soldaten/is te beduchten die te laet comen souden.
De vereenichde Provincien zijn rijck/maer haren schat can in Oorloge eer versamelt ende vermeerdert werden dan in Vrede/ Want door vrede wert dē ghemeenen schat vermindert/ ende daer na de garnisoenen ghefrustreert van hare soldye/werden te snooder.

Tusschen de Provintien eñ inde Provintien connen tweedrachten gesaeyt werden/by de wtgelaten Jesuwijten/ende Pausche Priesters/ Ende qualyck salmen dese ongemacken connen wederstaen om de swackheyt der Regeringe by de vereenichde Nederlandē/ die seven zijn/ alle ende elck besender verscheyden in Regieringe/ende wetten/ende verscheyden in gewoonten.

Sy hebben wel om de wterlicke vreese tot noch toe in forme van Republijcke eendrachtich bestaen/maer de selve geweert/conde haestelic met groot profijt ende hope vanden vyant tot eene Anarchie vervallen.

Want also sonder volcomē authoriteyt eñ goede orden in Delsberatiē/alles tot elcke bysondere Provincie zijn te refereren/soudē de Decretē ter defentie te late comen/ eñ ter wylen men te ramen delibereert/ conde veel verloren gaen.

De verscheyden gelegentheyt der Provintien/ baert ter defentie verscheyden respecten/d'een willende ter Zee/d'ander te Lande geschieden.

Hier door wassen tusschen den Provintien de tweedrachten/ende inden vyant de Courage.

d'Oost-Indische vaert heeft tot noch toe den vereenichden Provintien groot profijt ende eere gebracht/ende den vyant groot verderf/ tselvige was oock van de West-Indische te verwachten.

De Navigatie op Vranckrijck ende Engelant zijn weynich profijtich/Op Spaengien ende Italien vol perijckels / welcke tallen tijden verhindert can werden door aenhaling der Schepen/ Coopmanschappen ende Schippers.

De Engelsche Cooplieden claghen/dat sy / gheduerende den Vrede / meer schade geleden hebben als by d'Oorloge / de schade gerekent op vier hondert duysent ponden Enghelscher Munte.

De Coopliedē der Provintien ſtaende onder tgebiet vanden Coninck ende Aertſhertoghe/gaende naer Hiſpanien ende Italien/ ſonder Convoy/vry van Contributien ende allen beletſelen / connen trecken wt de vereenichde Nederlanden vele Cooplupden.

Ende die gewoon waren op Ooſt-Indien te handelen/wt vreeſe der Spaengiaerden/ſouden miſſchien de Nederlanden verlaten / om haren handel elders verſekerder te drijven.

d'Aertſhertoge ſyn Tollen ende Contributien beſnijdende/ſoude inſghelijcx tot haer connen trecken wt de vereenichde Provintien vele Inwoonders/ welcke tot betalinge der ſchulden nootlick ſullen beſwaert blijven.

Ende als de Schatkiſte verlaten ſal de Provintien daermẽ neringe pleecht/ ſullen d'andere met haer onderſtant niet connen te bate comen.

Doch wert gemeynt / ſo de Regierinhe / ende politijcke Orden met behoorlicke oorden werde geconſtitueert inde vereenichde Provintien/Inſghelijcx de Commercie ſo in Ooſt-Indië als in West-Indien werde geinſtitueert/ dat de ſelvige/geſteunt op God ende der goede ſaecke / de gewoone contributien ghecontinueert/eñ Onderſtant der nabuerige Princen/den laſt der Oorlogen vermogen te dragen/ ende een goet eynde der ſelver verhoopen.

Enelijck de Zee ons ende onſe Nabueren vry behoudende / connen de vyandt veel afbreucx doen/ende inden toom houden/gelijckt blijckt dat de Gallioenen des Conincx connen gewonnen werden. Sulcx datmen met meerder vrucht/ eer ende verſeeckertheyt/ ſal connen Vrede maken.